

***Doświadczenia Cypru i Malty
związane z zamianą walut krajowych na euro***

Anna Górska,
Małgorzata Siemaszko,
Łukasz Szymczyk,
Honorata Wyganowska

Seminarium końcowe
15 maja 2008 r.

Doświadczenia Cypru i Malty związane z zamianą walut krajowych na euro

- **Cel opracowania:**

przedstawienie najważniejszych doświadczeń Cypru i Malty związanych z wprowadzeniem banknotów i monet euro do obiegu w dniu 1 stycznia 2008 r.

- **Zakres opracowania:**

- *aspekty ekonomiczne;*
- *kwestie prawne;*
- *zagadnienia praktyczne i logistyczne;*
- *przebieg kampanii informacyjnej i wyniki badania opinii publicznej dotyczące postrzegania nowej waluty.*

Ekonomiczne aspekty procesu zamiany walut Cypru i Malty na euro

- ocena gospodarek Cypru i Malty z punktu widzenia wypełnienia przez te kraje kryteriów zbieżności
(Raporty o konwergencji Komisji Europejskiej oraz Europejskiego Banku Centralnego, maj 2007 r.);
- bieżąca i prognozowana sytuacja gospodarcza ze szczególnym uwzględnieniem programów stabilności Cypru i Malty
(programy stabilności Cypru i Malty z grudnia 2007 r., Opinie Rady z marca 2008 r., wiosenne prognozy Komisji Europejskiej z kwietnia 2008 r.);
- wpływ wprowadzenia euro na poziom cen
(inflacja postrzegana a inflacja rzeczywista, tendencje w zakresie zmian cen po wprowadzeniu euro: szacunek wpływu przejścia na euro na wysokość inflacji, identyfikacja „nietypowych” wzrostów cen).

Stopień wypełnienia kryteriów zbieżności przez Cypr i Malte

- Zarówno Cypr, jak i Malta osiągnęły w ocenie KE i EBC wysoki poziom trwałej konwergencji.
- Wskaźniki inflacji, długoterminowych stóp procentowych i deficytu budżetowego pozostawały poniżej wartości referencyjnych, natomiast wielkości długu sektora instytucji rządowych i samorządowych w przypadku obydwu państw zmniejszały się w zadowalającym tempie, zbliżając się do wartości referencyjnej.

Monetarne kryteria zbieżności

- Kształtowanie się inflacji w obydwu krajach w średnim okresie pozostawało pod kontrolą, choć czasami poziom cen ulegał znacznym wahaniom z uwagi na wrażliwość niewielkich, otwartych gospodarek na szoki cenowe na rynku międzynarodowym (głównie zmiany cen żywności i energii).
- Utrzymanie inflacji na stosunkowo stabilnym poziomie przez długi okres wynika również z prowadzenia przez obydwa państwa polityki sztywnego kursu walutowego począwszy od lat 60-ych XX wieku.

Fiskalne kryteria zbieżności

- **Spełnienie kryterium fiskalnego było możliwe** - mimo gwałtownego wzrostu w obydwu państwach wielkości deficytu budżetowego i długu publicznego w pierwszej połowie obecnej dekady - **dzięki konsekwentnie realizowanym przez rządy programom konsolidacji fiskalnej.**
- Warunkiem długoterminowej stabilizacji finansów publicznych jest, w ocenie instytucji unijnych, kontrolowanie wydatków na publiczne świadczenia emerytalne i wdrażanie dalszych reform w dziedzinie systemu emerytalnego i opieki zdrowotnej.
- **Niezbędne będzie sprostanie wzrostowi wydatków związanych ze starzeniem się społeczeństw poprzez stworzenie w finansach publicznych odpowiedniego marginesu, zanim sytuacja demograficzna ulegnie pogorszeniu.**

Cypr – ścieżka konwergencji

Cypr – Wskaźniki konwergencji gospodarczej

(z wyłączeniem kryterium kursu walutowego)

	Inflacja HICP ¹⁾	Długoterminowa stopa procentowa ²⁾	Nadwyżka (+) lub deficyt (-) sektora instytucji rządowych i samorządowych ³⁾	Zadłużenie brutto sektora instytucji rządowych i samorządowych ⁴⁾
2005	2,0	5,2	-2,3	69,2
2006	2,2	4,1	-1,5	65,3
2007	⁴⁾ 2,0	⁴⁾ 4,2	-1,4	61,5
Wartość referencyjna	^{4), 5)} 3,0	^{4), 5)} 6,4	-3,0	60,0

Źródła: ESBC i Komisja Europejska.

1) Średnioroczna zmiana w procentach.

2) W procentach, średniorocznie.

3) Jako procent PKB. Projekcje Komisji Europejskiej na 2007 r.

4) Dotyczy okresu kwiecień 2006 r. – marzec 2007 r.

5) Kraje o najlepszych wynikach jeżeli chodzi o stabilność cen to: Finlandia, Polska i Szwecja.

Stopień wypełniania kryteriów zbieżności przez Cypr wiosną 2007 r.

	Wartość referencyjna	Cypr
Kryterium stabilności cen	3,0%	2,0%
Deficyt budżetowy (jako % PKB)	3%	1,5%
Dług publiczny (jako % PKB)	60%	65,3%
Kryterium stabilności kursowej	Dwa lata w ERM II bez poważnych napięć	Dwa lata w ERM II bez poważnych napięć
Kryterium długookresowych stóp procentowych	6,4%	4,2%

Źródło: Raporty o konwergencji EBC i KE, maj 2007 r.

Program Stabilności Cypru na lata 2007-2011

- Cypr przedstawił pierwszy program stabilności na lata 2007–2011 w grudniu 2007 r.
- Założony w Programie cel średniookresowy w postaci zrównoważenia budżetu w kategoriach strukturalnych w 2007 r., został zrealizowany z nadwyżką (nadwyżka w wysokości 3,5% PKB)
- W ocenie Rady, przedstawiona w programie strategia budżetowa powinna być wystarczająca dla utrzymania stabilnej sytuacji budżetowej i stabilności makroekonomicznej w całym okresie objętym programem.

Program Stabilności Cypru na lata 2007-2011

Zalecenia Rady:

- unikanie procyklicznej polityki budżetowej poprzez dalsze zwiększanie kontroli wydatków bieżących, przy jednoczesnym wykorzystaniu dodatkowych dochodów do dalszej redukcji długu;
- ograniczenie wydatków publicznych, w szczególności poprzez zreformowanie systemu emerytalnego i terminową realizację przyjętych reform w zakresie opieki zdrowotnej, w celu poprawy długoterminowej stabilności finansów publicznych.

Malta – ścieżka konwergencji

Malta – Wskaźniki konwergencji gospodarczej

(z wyłączeniem kryterium kursu walutowego)

	Inflacja HICP ¹⁾	Długoterminowa stopa procentowa ²⁾	Nadwyżka (+) lub deficyt (-) sektora instytucji rządowych i samorządowych ³⁾	Zadłużenie brutto sektora instytucji rządowych i samorządowych ³⁾
2005	2,5	4,6	-3,1	72,4
2006	2,6	4,3	-2,6	66,5
2007	⁴⁾ 2,0	⁴⁾ 4,3	-2,1	65,9
Wartość referencyjna	^{4), 5)} 3,0	^{4), 5)} 6,4	-3,0	60,0

Źródła: ESBC i Komisja Europejska.

1) Średnioroczna zmiana w procentach.

2) W procentach, średniorocznie.

3) Jako procent PKB. Projekcje Komisji Europejskiej na 2007 r.

4) Dotyczy okresu kwiecień 2006 r. – marzec 2007 r.

5) Kraje o najlepszych wynikach jeżeli chodzi o stabilność cen to: Finlandia, Polska i Szwecja.

Stopień wypełniania kryteriów zbieżności przez Malte wiosną 2007 r.

	Wartość referencyjna	Malta
Kryterium stabilności cen	3,0%	2,2%
Deficyt budżetowy (jako % PKB)	3%	2,6%
Dług publiczny (jako % PKB)	60%	66,5%
Kryterium stabilności kursowej	Dwa lata w ERM II bez poważnych napięć	Dwa lata w ERM II bez poważnych napięć
Kryterium długookresowych stóp procentowych	6,4%	4,3%

Źródło: Raporty o konwergencji EBC i KE, maj 2007 r.

Program Stabilności Malty na lata 2007-2010

- Malta przedstawiła pierwszy program stabilności na lata 2007–2010 w listopadzie 2007 r.
- Założenia: średniookresowy cel budżetowy osiągnięty do 2010 r. w wyniku ograniczenia wydatków przy stabilnym wzroście gospodarczym; dług brutto sektora instytucji rządowych i samorządowych do 2009 r. spadnie poniżej 60 % PKB.
- W swojej Opinii Rada wyraziła przekonanie, że istnieją zagrożenia dla realizacji celów budżetowych związane z opieraniem się na niepewnych źródłach dochodów podatkowych w 2008 r., przewidzianym poziomie ograniczenia wydatków, optymistyczną prognozą makroekonomiczną na okres po 2008 r. i brakiem informacji na temat działań stanowiących podstawę osiągnięcia celów budżetowych,

Program Stabilności Malty na lata 2007-2010

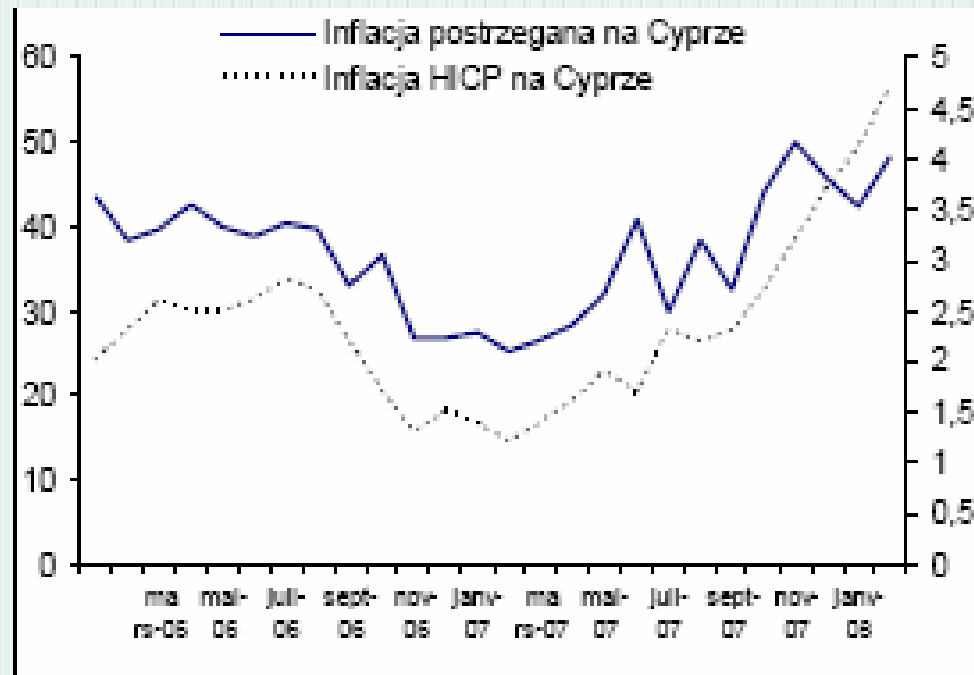
Zalecenia Rady:

- kontynuacja konsolidacji budżetowej w dążeniu do osiągnięcia średniookresowego celu budżetowego do 2010 r. i doprowadzenia do odpowiedniej redukcji udziału długu w PKB, poprzez określenie środków wspierających planowaną konsolidację, szczególnie po stronie wydatków;
- poprawa efektywności i elastyczności wydatków publicznych, w tym poprzez przyspieszenie planowania i realizacji kompleksowej reformy systemu opieki zdrowotnej.

Inflacja postrzegana a inflacja rzeczywista

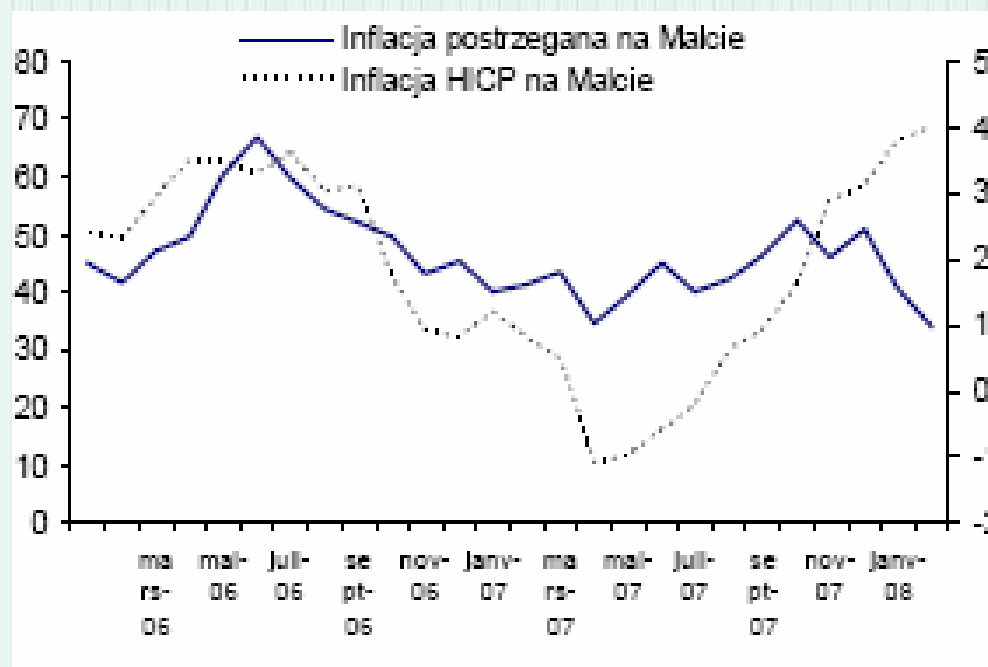
- Presja inflacyjna utrzymuje się na Cyprze i Malcie od połowy 2007 r., głównie ze względu na globalny wzrost cen energii i żywności.
- Inflacja postrzegana generalnie podąża za tendencją inflacji HICP.
- W pierwszym miesiącu po wprowadzeniu euro inflacja postrzegana była stabilna pomimo wzrostu inflacji faktycznie notowanej.
- W lutym inflacja postrzegana na Cyprze wzrosła, natomiast na Malcie nadal spadała.

Inflacja postrzegana a inflacja rzeczywista na Cyprze

Źródło: Komisja Europejska

Inflacja postrzegana a inflacja rzeczywista na Malcie

Źródło: Komisja Europejska

„Nietypowe” wzrosty cen

- Wg badań Eurostatu, w grudniu 2007 r. i styczniu 2008 r. zarówno na Cyprze jak i na Malcie, w przypadku niektórych rodzajów usług można było zaobserwować „nietypowe” wzrosty cen.
- W przypadku Cypru odnotowano wzrost cen: w restauracjach i kawiarniach oraz wzrost cen usług rekreacyjnych i fryzjerskich oraz niektórych innych usług (m.in. prywatne miejsca parkingowe, wypożyczalnie dvd, ceny biletów do kina).
- Na Malcie „nietypowe” wzrosty cen dotyczyły usług telekomunikacyjnych, samochodów, napojów alkoholowych, napraw i niektórych innych usług.

Wpływ przejścia na euro na wysokość inflacji na Cyprze i Malcie

- Ze wstępnej oceny przygotowanej przez Eurostat^[1] wynika, że łączny (jednorazowy) wpływ przejścia na euro na wysokość inflacji na Cyprze i Malcie podczas operacji wprowadzenia nowej waluty i bezpośrednio po niej wyniósł prawdopodobnie pomiędzy 0,2 i 0,3 punktu procentowego. Szacunki te pokrywają się z doświadczeniami krajów, które wprowadziły euro w 2002 r., oraz Słowenii w roku 2007.
- Zdaniem Eurostatu, skutki wprowadzenia euro na Cyprze i Malcie wydają się wprawdzie zauważalne, lecz nie na tyle duże, by mogły przyczynić się do wzrostu inflacji zasadniczej (*headline inflation*) w którymkolwiek z tych krajów.
- ^[1] *Euro Changeover and Inflation in Cyprus and Malta*, Eurostat, kwiecień 2008

Aspekty prawne przyjęcia euro przez Cypr i Maltę

- **Przepisy pierwotnego i pochodnego prawa wspólnotowego.**
- **Zmiany w przepisach prawa krajowego Cypru i Malty związane z wprowadzeniem euro.**
- **Opinie EBC.**

Pierwotne prawo wspólnotowe dot. rozszerzenia strefy euro

- **Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (TWE):**
art. 122 ust. 2,
- **Statut ESBC i EBC**
 - ✓ art. 30 ust. 1,
 - ✓ art. 49.

Pochodne prawo wspólnotowe uchwalone w związku z przystąpieniem Cypru i Malty do strefy euro

Akty prawne Rady

- Decyzje Rady z 10 lipca 2007 r. w sprawie przyjęcia jednej waluty przez Cypr i Malte z dniem 1 stycznia 2008 r.
- Rozporządzenia Rady z 10 lipca 2007 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 974/98 w sprawie wprowadzenia euro na Cyprze i na Malcie
- Rozporządzenia Rady z 10 lipca 2007 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2866/98 w odniesieniu do kursu wymiany na euro dla Cypru i dla Malty

Pochodne prawo wspólnotowe uchwalone w związku z przystąpieniem Cypru i Malty do strefy euro – c.d.

Akty prawne EBC

- **Rozporządzenie** EBC z 9 listopada 2007 r. dot. przepisów przejściowych w zakresie stosowania rezerw obowiązkowych przez EBC po wprowadzeniu waluty euro na Cyprze i na Malcie
- **Zalecenia** EBC z 15 i 29 listopada 2007 r. w sprawie zewnętrznych audytorów banków centralnych Cypru i Malty
- **Decyzja** EBC z 7 grudnia 2007 r. zmieniająca decyzję w sprawie emisji banknotów euro
- **Decyzja** EBC z 31 grudnia 2007 r. w sprawie wpłacenia przez banki centralne Cypru i Malty kapitału, przekazania aktywów rezerwy walutowej oraz wniesienia wkładu na poczet rezerw oraz zasobów EBC
- **Porozumienia** z 31 grudnia 2007 r. pomiędzy EBC a bankami centralnymi Cypru i Malty w sprawie wiarytelności przyznawanych na rzecz tych banków przez EBC
- **Porozumienie** z 14 grudnia 2007 r. zmieniające pomiędzy EBC a krajowymi bankami centralnymi państw członkowskich spoza strefy euro określające procedury operacyjne mechanizmu kursów walutowych w trzecim etapie UGW

Prawo krajowe

dot. przystąpienia Cypru i Malty do strefy euro -względy legislacyjne-

- pewność i jasność prawa
 - ▶ **nowe akty prawa krajowego**
- spójność na płaszczyźnie prawa wspólnotowego
 - ▶ **nowelizacja aktów prawnych**
- regulacja kwestii technicznych
 - ▶ **akty wykonawcze**

Prawo krajowe -Cypr-

- Prawo regulujące sprawy związane z przyjęciem euro i sprawną wymianą waluty z funta cypryjskiego na euro
- Ustawa o Centralnym Banku Cypru

Prawo krajowe

-Cypr-

„Prawo regulujące sprawy związane z przyjęciem euro i sprawną wymianą waluty z funta cypryjskiego na euro”

Ustawa określa:

- **zasady wymiany** kwot pieniężnych z CYP na euro i zasady zaokrąglania,
- **okres podwójnego obiegu** CYP i euro,
- obowiązek **okresowego podwójnego podawania cen**,
- zasady **wymiany banknotów i monet** CYP na euro,
- inne: parametry wartości referencyjnych stóp procentowych, zasady przeliczania kar pieniężnych oraz kwot pieniężnych określonych w CYP w aktach i dokumentach sądowych, zasady akceptowania stempli i znaczków pocztowych, sposób przeliczania sald rachunków w bankach i spółdzielczych instytucjach kredytowych, ważność czeków oznaczonych w CYP, zasady przeliczania długu publicznego i długu sektora prywatnych przedsiębiorstw, zasady przeliczania kapitału udziałowego w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością i spółdzielniach, etc.,
- powołanie obserwatoriów euro (ang. „**Euro-Observatories**”).

Prawo krajowe -Cypr-

Ustawa o Centralnym Banku Cypru

- Uzgodniono statutowe cele banku z celami ESBC:
podstawowy cel ► utrzymanie stabilnego poziomu cen,
dodatkowe dot. wspierania ogólnej polityki ekonomicznej kraju (art. 105 ust.1 TWE);
- dostosowano w pełni prawo krajowe w zakresie ► **niezależności banku centralnego,**
dodatkowo wzmocniono przepisy ► o niezależności personalnej członków Zarządu,
► gwarantujące niezależność instytucjonalną banku;
- wprowadzono przepisy w celu przestrzegania ► **zakazu finansowania ze środków banku centralnego,**
- zmieniono przepisy dla umożliwienia ► **realizacji zadań związanych z uczestnictwem CBC w Eurosystemie**

dot. m.in. polityki pieniężnej, instrumentów polityki pieniężnej, operacji wymiany walutowej, emisji banknotów i monet, obowiązku powoływania niezależnych audytorów począwszy od roku, w którym Cypr przyjmuje euro, sprawozdawczości finansowej, wyłączenia prowadzenia polityki kursowej z listy zadań CBC, prawa uczestnictwa CBC w międzynarodowych instytucjach walutowych.

Opinie EBC -Cypr-

- **Opinie EBC dotyczące projektu ustawy zmieniającej ustawę o Banku Centralnym Cypru z 2002 i 2003 r.**
 - ✓ Z uwagi na zakaz finansowania przez bank centralny (art. 101 TWE), zezwolenie na udzielanie pomocy finansowej bankom przez CBC należy rozumieć jedynie jako możliwość udzielenia awaryjnego wsparcia płynnościowego (ang. *liquidity assistance*).
 - ✓ Przepisy o udzielaniu pomocy finansowej przez CBC bankom oraz dotyczące zakazu udzielania kredytów rządowi państwa powinny powoływać się bezpośrednio na art. 101 TWE.
 - ✓ Niezależni audytorzy a kontrola państwowa: Urząd Kontroli (ang. *Auditor Office*) nie może być powołany do przeprowadzenia kontroli rachunków CBC jako niezależny rewident, ale nie traci - wraz z przyjęciem euro - prawa pełnienia funkcji kontrolnych, nie naruszających art. 27 Statutu i niezależności CBC.
- **Opinia EBC na wniosek Ministerstwa Finansów Cypru dotycząca projektu prawa regulującego przyjęcie euro i wymianę waluty**
 - ✓ Należy unikać dosłownego przytaczania zapisów rozporządzeń wspólnotowych w regulacji krajowej.
 - ✓ Bieg okresu przyjmowania depozytów w CYP oraz wymiany banknotów i monet w CYP na euro obowiązującego banki i instytucje kredytowe w formie spółdzielni rozpoczyna się w dniu wprowadzenia euro do obiegu gotówkowego (ang. *cash changover date*), a nie w dniu przyjęcia euro (Cypr: daty się pokrywają).

Prawo krajowe -Malta-

- **Ustawa o Centralnym Banku Malty**
- **Ustawa o wprowadzeniu euro**
- Rozporządzenie: The Euro Adoption Act (Dual Display and Euro Pricing Regulation), 2007
- Rozporządzenie: Smoothing of Monetary Amounts Regulations, 2007
- Rozporządzenie: The Euro Adoption Act (Cash Changeover Regulations), 2007
- Akty wykonawcze niższego rzędu (regulacja kwestii technicznych)

Komitet ds. Wymiany Waluty uchwalił wytyczne dot. m.in.:

- używania terminu „euro” w języku maltańskim,
- fakultatywnego podawania cen w euro,
- przeliczania wcześniejszych danych związanych z procesem wymiany na euro.

Prawo krajowe -Malta-

Ustawa o Centralnym Banku Malty

Wprowadzone zmiany dotyczą przede wszystkim:

- **nowych zadań CBM** w związku z uczestnictwem w strefie euro,
- wzmocnienia **niezależności instytucjonalnej CBM**,
- wdrażania **polityki monetarnej ESBC** oraz **zarządzania rezerwami dewizowymi**, które nie zostały przekazane w poczet rezerw ESBC,
- **spraw organizacyjnych**,
- uzależnienia **uczestnictwa CBM w międzynarodowych instytucjach walutowych** od zgody EBC,
- kwestii dot. **emisji banknotów i monet euro**,
- **przepisów przejściowych dot. MTL**,
- innych spraw: kwestii finansowych i audytu, zbierania danych statystycznych, przestrzegania zakazu finansowania ze środków banku centralnego, współpracy z instytucjami kredytowymi, systemów clearingowych i płatniczych oraz reprodukcji banknotów euro.

Prawo krajowe -Malta- Ustawa o wprowadzeniu euro

Cel ustawy:

ustanowienie ram prawnych potrzebnych do wprowadzeniem euro na Malcie.

W tym zakresie ustawa określiła szczegółowo rodzaj działań Ministra Finansów, polegających na tworzeniu aktów niższego rzędu oraz wprowadzeniu stosownych zmian w regulacjach prawnych, które zawierały odniesienie do waluty krajowej.

Prawo krajowe -Malta-

Rozporządzenia

Uchwalone rozporządzenia miały na celu uregulowanie kwestii związanych z:

- **podwójnym podawaniem cen** towarów i usług,
- **przeliczaniem** wartości i kwot pieniężnych towarów i usług,
- **procesem wymiany MTL na euro** oraz **usługami świadczonymi przez instytucje kredytowe** w tym okresie.

Opinie EBC -Malta-

- **Opinie EBC z dnia 22 maja 2006 r. i 15 grudnia 2006 r. w sprawie projektu ustawy zmieniającej ustawę o Banku Malty (CON/2006/23, CON/2006/58)**

Niektóre przepisy (np. dotyczące wykonywania przez CBM funkcji narodowego banku centralnego wchodzącego w skład ESBC, audytu, zakazu finansowania ze środków banku centralnego, banknotów euro) powinny zawierać wyraźne odesłanie do konkretnych przepisów TWE i Statutu.

- **Opinia EBC z dnia 23 lutego 2006 r. w sprawie projektu ustawy o wprowadzeniu euro (CON/2006/10)**

- ✓ Niektóre użyte zwroty („euro”, „instrumenty prawne”) powinny być zdefiniowane zgodnie z regulacjami wspólnotowymi.
- ✓ Konieczne jest zapewnienie jednolitej pisowni słowa „euro” .
- ✓ Powielanie w regulacji krajowej przepisów rozporządzenia, mających moc bezwzględnie obowiązującą państwa członkowskie podważa hierarchię prawa wspólnotowego (*acquis communautaire*) i może spowodować błędną lub niejasną transpozycję przepisów wspólnotowych przez przepisy krajowe.

Praktyczne aspekty wprowadzania banknotów i monet euro na Cyprze i Malcie

Przygotowania do wprowadzenia euro do obiegu

- organizacja procesu wprowadzania euro;
- pozyskanie banknotów i monet euro;
- zaopatrzenie w banknoty i monety euro przed 1 stycznia 2008 r.

Przebieg procesu wprowadzania euro do obiegu

- scenariusz wprowadzania euro;
- kanały i tempo wprowadzania euro do obiegu;
- wycofywanie funtów cypryjskich i lir maltańskich z obiegu.

Przygotowania do wprowadzenia euro do obiegu

Organizacja procesu wprowadzania euro:

- Ramy instytucjonalne ustanowiono w grudniu 2004 r. (Cypr) i w czerwcu 2005 r. (Malta).
- Na Cyprze uzgodniono wspólną koordynację działań Ministerstwa Finansów i Centralnego Banku Cypru (powołano Krajowy Komitet Doradczy, Komitet Polityczny ds. Wprowadzania Euro, Komitet Koordynacyjny, Wspólny Komitet ds. Komunikacji, komitety techniczne Ministerstwa Finansów i Centralnego Banku Cypru).
- Na Malcie powołano Krajowy Komitet ds. Wymiany Waluty – koordynatora procesu wprowadzania euro (złożony z komitetów sektorowych oraz grup zadaniowych).
- W obu krajach w prace powołanych komitetów zaangażowane były podmioty z różnych sektorów: sektora publicznego, prywatnego, finansowego i konsumentów.
- W 2006 r. Malta i Cypr przygotowały pierwsze plany wprowadzania euro.

Przygotowania do wprowadzenia euro do obiegu

Pozyskanie banknotów i monet euro:

- Cypr i Malta wypożyczyły banknoty euro z rezerw Eurosystemu: Centralny Bank Cypru - od Banku Grecji (79,1 mln o wartości nominalnej 1 730 mln EUR), natomiast Centralny Bank Malty – od Banku Włoch (72 mln o wartości nominalnej 1 566 mln EUR).
- Proces wyboru projektu cypryjskiej i maltańskiej strony narodowej monet euro zakończył się w 2006 r.
- W wyniku przetargu monety euro wybiła dla Cypru Mennica Finlandii (395 mln monet euro o wartości nominalnej 100,3 mln EUR), natomiast dla Malty – Mennica Francuska (200 mln monet euro o wartości nominalnej 56,1 mln EUR).

Przygotowania do wprowadzenia euro do obiegu

Zaopatrzenie w banknoty i monety euro przed 1 stycznia 2008 r.:

- Zaopatrzenie pierwotne rozpoczęło się w październiku/listopadzie 2007 r. na Cyprze oraz we wrześniu 2007 r. na Malcie. Na Cyprze banki otrzymały banknoty euro o wartości 950 mln EUR i monety euro o wartości 64 mln EUR. Bankom na Malcie dostarczono banknoty o wartości 540 mln EUR oraz monety o wartości 27,81 mln EUR.
- W ramach zaopatrzenia wtórnego przedsiębiorstwa na Cyprze otrzymały gotówkę euro o wartości 14,4 mln EUR. Przedsiębiorstwom na Malcie dostarczono banknoty euro o wartości 3,9 mln EUR oraz monety euro o wartości 1,9 mln EUR.

Przebieg procesu wprowadzania euro do obiegu

Scenariusz wprowadzania euro

- Cypr i Malta przyjęły euro przy wykorzystaniu scenariusza „*big bang*” z *jednomiesięcznym okresem podwójnego obiegu walut krajowych i euro*: 1 stycznia 2008 r. euro ostatecznie zastąpiło funta cypryjskiego oraz lirę maltańską w obiegu bezgotówkowym. Płatności gotówkowe mogły być realizowane w dotychczasowych walutach krajowych oraz w euro do końca stycznia 2008 r.

Tempo wprowadzania euro do obiegu

- 2 stycznia 2008 r. udział banknotów euro w całości banknotów znajdujących się w obiegu na Cyprze i Malcie przekroczył 50%. 12 stycznia 2008 r. płatności w dotychczasowych walutach krajowych stanowiły 7-10% wszystkich płatności gotówkowych, natomiast 20 stycznia 2008 r. – jedynie 3%.

Przebieg procesu wprowadzania euro do obiegu

Kanały wprowadzania euro do obiegu

- Dostosowanie bankomatów w obu krajach zakończyło się na początku stycznia 2008 r. W ciągu pierwszych 10 dni nowego roku na Cyprze dokonano 251 000 wypłat o wartości ponad 32 mln EUR, na Malcie – 316 000 wypłat o wartości ok. 40 mln EUR.
- W kasach banków Cypryjczycy wymienili lub wypłacili 578 mln EUR (średnio 1 177 EUR w trakcie jednej transakcji), a Maltańczycy – 165 mln EUR (średnio 720 EUR w trakcie jednej transakcji).
- 2 stycznia 2008 r. 92% detalistów na Cyprze i 91% na Malcie wydawało resztę w euro. W pierwszych dniach nowego roku niektórzy sprzedawcy odnotowali niedobory gotówki.

Wycofywanie funtów cypryjskich i lir maltańskich z obiegu

- Cypr i Malta zapewniły bezpłatną wymianę walut krajowych na euro w bankach centralnych (przez 2 lata – monety, przez 10 lat – banknoty) oraz w bankach komercyjnych – przez 6 miesięcy (Cypr) oraz przez 3 miesiące (Malta);
- Około połowy wartości funtów cypryjskich oraz lir maltańskich wycofano z obiegu odpowiednio do 15 i 17 stycznia 2008 r.

Kampania informacyjna i opinia publiczna na Cyprze i Malcie

Działania informacyjne na Cyprze i Malcie

- strategię komunikacyjną;
- współpracę twinningową;
- porozumienie o partnerstwie z Komisją Europejską.

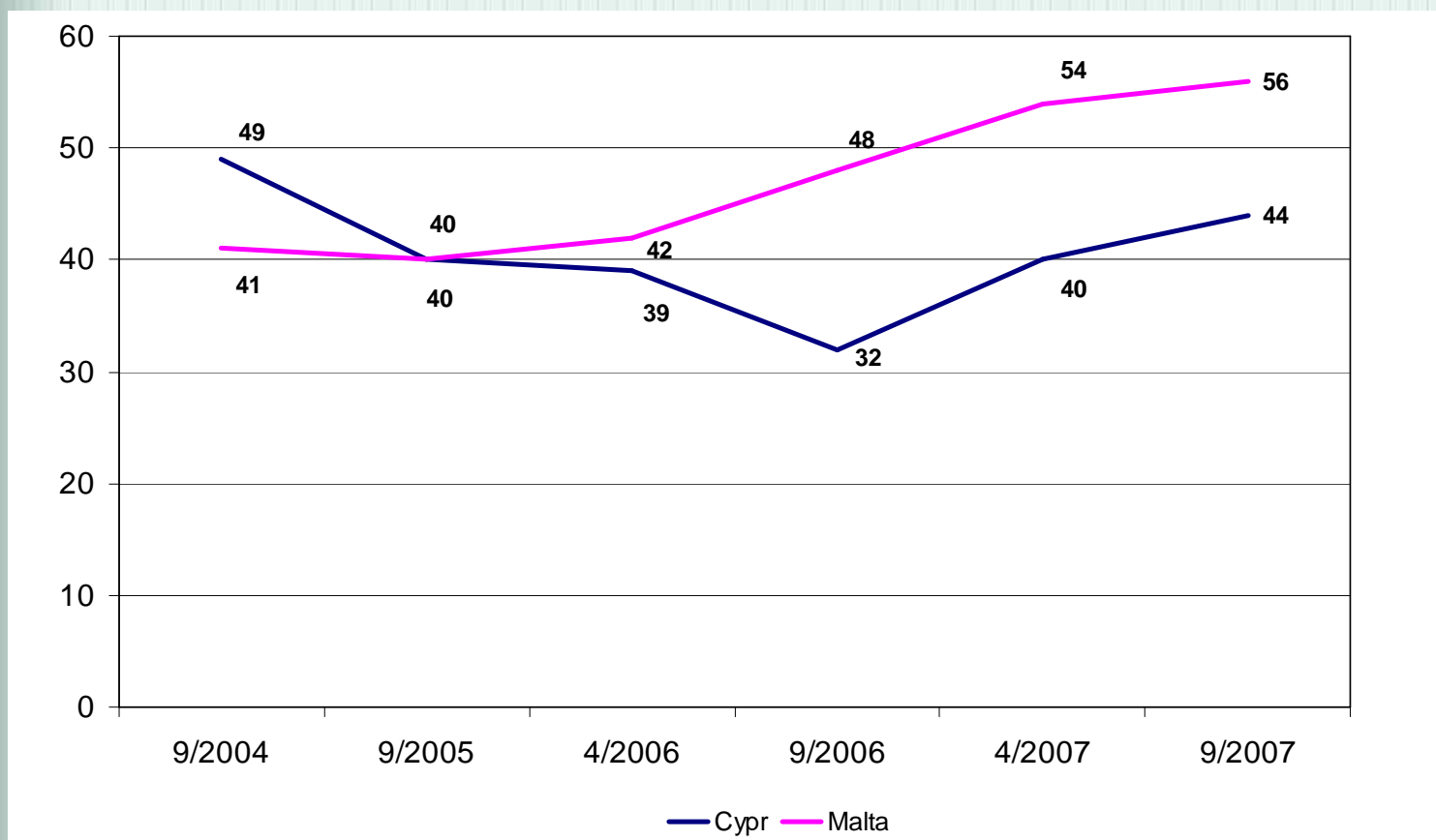
Kampania informacyjna i opinia publiczna na Cyprze i Malcie

Kształtowanie się opinii publicznej w sprawie euro

(wyniki badań Eurobarometru w latach 2004-2008)

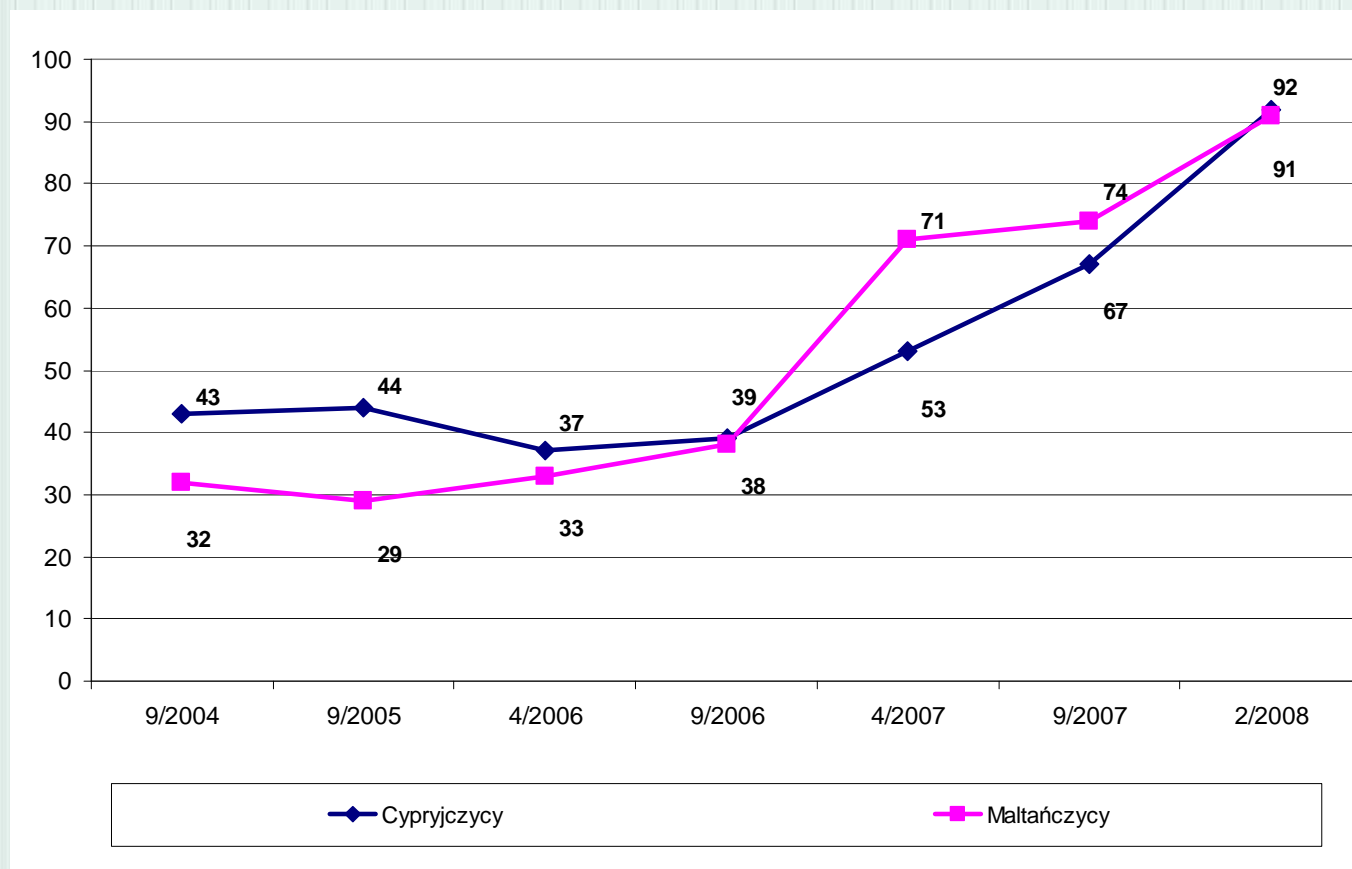
- poparcie dla wprowadzenia euro;
- odczuwany poziom poinformowania na temat euro;
- opinia na temat wpływu wprowadzenia euro na inflację;
- działania mające na celu zwiększenie zaufania społeczeństwa do nowej waluty.

Poparcie dla wprowadzenia euro na Cyprze i Malcie (%)

Źródło: Flash Eurobarometer 214

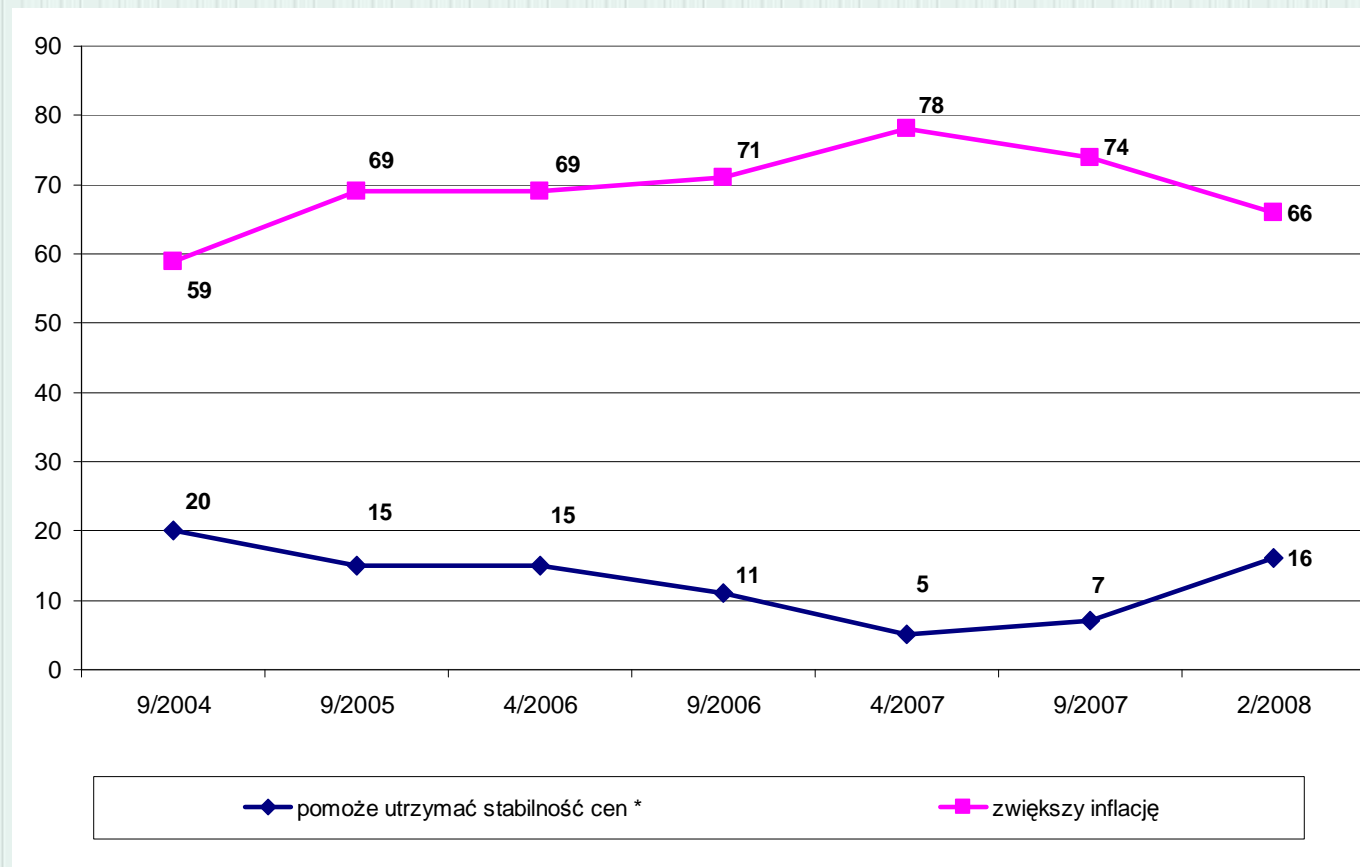
Odczuwany poziom poinformowania na temat euro (%)*

Źródło: Flash Eurobarometer 214 i 222&223

* Odsetek badanych, którzy uważali, że są bardzo dobrze lub dobrze poinformowani na temat euro

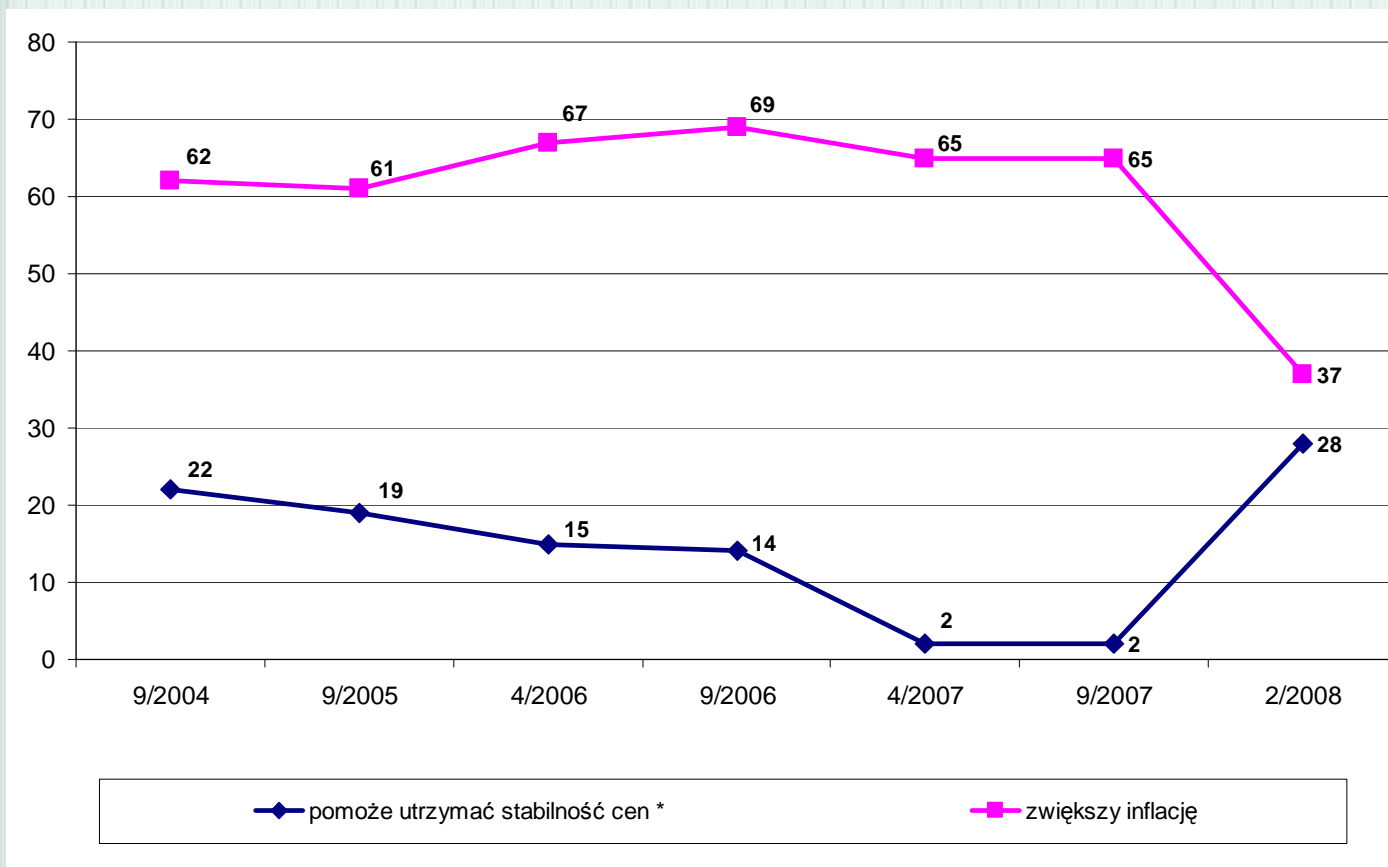
Opinia Cypryjczyków na temat wpływu wprowadzenia euro na inflację (%)

Źródło: Flash Eurobarometer 191, 214 i 222&223

* w kwietniu i we wrześniu 2007 r. pytanie ankietowe dotyczyło wpływu euro na obniżenie cen

Opinia Maltańczyków na temat wpływu wprowadzenia euro na inflację (%)

Źródło: Flash Eurobarometer 191, 214 i 222&223

* w kwietniu i we wrześniu 2007 r. pytanie ankietowe dotyczyło wpływu euro na obniżenie cen

Kampania informacyjna i opinia publiczna na Cyprze i Malcie

Aby zwiększyć zaufanie społeczeństwa do nowej waluty, na Cyprze i Malcie podjęto następujące działania:

- **nałożono na przedsiębiorców obowiązek podawania cen w dwóch walutach:** na Cyprze – od 1 września 2007 r. do 30 września 2008 r., na Malcie – od 11 lipca 2007 r. do 30 czerwca 2008 r. **77% Maltańczyków i 68% Cypryjczyków uznało okres podwójnego podawania cen w walucie krajowej i w euro za bardzo przydatny;**
- **zapewniono systematyczne monitorowanie zmian cen:** przez Ministerstwo Finansów i organizacje konsumenckie (Cypr) oraz Krajowy Komitet ds. Wymiany Waluty (Malta);
- **wprowadzono kodeksy uczciwych praktyk cenowych;**
- **utworzono obserwatoria euro.**

Nowe zalecenie Komisji Europejskiej

10 stycznia 2008 r. Komisja Europejska wydała nowe zalecenie w sprawie środków ułatwiających przyszłe przejście na euro (wykorzystując dotychczasowe doświadczenia państw strefy euro, w tym Cypru i Malty). **Rekomendacja będzie miała znaczenie dla kolejnych państw wprowadzających euro.** Nowe elementy zalecenia to:

- **zapisanie w prawie krajowym obowiązku podwójnego podawania cen w walucie krajowej i euro**, po określeniu przez Radę nieodwołalnego kursu wymiany;
- **wprowadzenie zachęt służących wysokiemu poziomowi wcześniejszego zaopatrzenia banków i kolejnych podmiotów w nową walutę;**
- **nałożenie na detalistów obowiązku wydawania reszty tylko w euro;**
- **otwarcie głównych biur instytucji kredytowych podczas pierwszych dni wymiany i wydłużenie godzin pracy banków w tym okresie;**
- **wprowadzenie środków zapobiegających praktykom zawyżania cen oraz niewłaściwemu postrzeganiu zmian cen przez społeczeństwo w związku z wprowadzeniem euro.**

Podsumowanie

- **Źródła sukcesu sprawnego wprowadzenia euro do obiegu na Cyprze i Malcie:**
 - odpowiednio wcześnie podjęte rozległe działania przygotowawcze;
 - współpraca pomiędzy wszystkimi uczestnikami tego procesu;
 - intensywna i szeroko zakrojona kampania informacyjna.
- **Ocena Komisji Europejskiej dotycząca stanu praktycznych przygotowań Cypru i Malty do wprowadzenia euro.**

Dziękujemy za uwagę

- *Wyniki pojedynczego projektu badawczego nie determinują wyników całego Raportu na temat pełnego uczestnictwa Rzeczypospolitej Polskiej w trzecim etapie Unii Gospodarczej i Walutowej. Projekty badawcze mają charakter dokumentów wspierających.*
- *Przedstawione w Raporcie wyniki będą bowiem stanowiły podsumowanie ponad 30 projektów, realizowanych zarówno przez pracowników NBP, jak też ekspertów zewnętrznych.*